

## Kapitola 16

# Multilaterální rozměr české zahraniční politiky

*Jan Blažek*

### MULTILATERÁLNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Hlavní hodnotový rámec a strategické směřování zahraniční politiky obecně zajišťuje *Koncepce zahraniční politiky České republiky*<sup>1</sup>, jež byla přijata 20. 7. 2011. I když má Koncepce dle Moravcové<sup>2</sup> nádech internacionalismu (dle typologie P. Druláka<sup>3</sup>), univerzální multilaterální diplomacie nebyla vymezena jako jedna z priorit. Což přímo potvrzují slova v jedné z úvodních stran textu. „*Svoji zahraniční politiku uskutečňuje Česká republika především v rámci evropského integračního procesu, pevného euroatlantického spojenectví a bilaterálních vztahů.*“

Prim tak hraje partikulární multilateralismus evropský a atlantický, tedy zejména platformy EU a NATO. Přičemž univerzální(ější) organizace jako OSN, OBSE či RE zůstávají v pozadí. Jelikož jsou ovšem multilaterální spolupráci na půdě EU a NATO věnovány samostatné kapitoly, zaměříme se pouze na postavení univerzálních multilaterálních platforem v české zahraniční politice, resp. české jednání v jejich rámci.<sup>4</sup>

I přes výše zmíněné se Koncepce na rozdíl od programových prohlášení obou vlád z roku 2013 výrazně věnuje OSN, kterou považuje „*za páteř systému mezinárodních vztahů a mezinárodního práva*“. Koncepce klade důraz na tři dimenze OSN: a) bezpečnostní (důraz na odzbrojení a nešíření zbraní hromadného ničení, potírání terorismu, prevenci konfliktů a post-konfliktní obnovy, diplomatické řešení sporů a účast na mírových misích); b) lidskoprávní (význam Rady OSN pro lidská práva s důrazem na demokracii a lidská práva jako svoboda projevu či práva občanských aktivistů); c) rozvojová (příspěvní k opatřením naplňujícím Rozvojové cíle tisíciletí a zajišťujícím přístup k výhodám globalizace). V rámci zvýšení efektivity OSN Koncepce zdůrazňuje českou snahu podílet se na reformě Rady bezpečnosti a klade důraz ČR na „*zdravé finanční řízení a rozpočtovou disciplínu*“. Zde se do multilaterální agendy promítají dozvuky „vlády rozpočtové odpovědnosti“.

Koncepce také stručně rozebírá roli OBSE. Ta má být především v oblasti krizového managementu, prevence konfliktů a postkonfliktní rehabilitace a budování demokratických institucí, volebního pozorovatelství a monitorovacích misí. V Radě Evropy má ČR přispívat k rozvoji a posilování pluralitní demokracie, právního státu, boje proti terorismu a korupci, ochrany lidských práv (včetně boje proti trestu smrti), práv menšin a prosazování rovnosti mužů a žen. Lehce jsou pak naznačeny i kontury českých priorit na půdě OECD, která má sloužit jako nástroj pro zvládnání důsledků hospodářské krize a prosazování reformem. Nakonec Koncepce potvrdila příslušnost ČR k „washingtonskému konsenzu“ svým přihlášením se k další liberalizaci světového obchodu (WTO) a zachování globální finanční stability skrze MMF.

Dále také autoři vymezují, že hlavním českým a evropským zájmem je především uchování vlivu Evropy a euroatlantické civilizace a posílení ekonomického rozvoje a konkurenceschopnosti. Obdobný vztah i k univerzální multilaterální spolupráci naznačují slova, zmíněná v dílčí sekci *Úkoly a témata zahraniční politiky České republiky* jí věnované: „*ČR bude politicky ovlivňovat činnost těchto organizací, aby jejich rozhodnutí co nejvíce reflektovala české a širší evropské zájmy.*“

Vycházejíce z Koncepce můžeme vidět, že české pojetí multilaterální agendy klade důraz na organizace EU a NATO a současně, že multilaterální platformy obecně jsou vnímané primárně jako nástroje. Spolupráce na půdě mezinárodních organizací není chápána jako cílová hodnota sama o sobě, ale jako strategické pole, kde lze realizovat preexistující národní či evropské (zejména ekonomické) zájmy a prosazovat náš i evropský vliv.

Zajímavým bodem roku 2013 byl pád Nečasova kabinetu a s tím i *Programového prohlášení vlády* přijatého 4. 8. 2010<sup>5</sup>, které utvářelo druhý klíčový konceptuální pilíř multilaterální agendy ČR. Nečasův pád vynesl do Strakovy akademie Rusnokův úřednický kabinet, který představil své *Programové prohlášení*<sup>6</sup> 7. 8. 2013 v Poslanecké sněmovně. I když mu nebyla vyslovena důvěra, je důležité si uvědomit, že jeho vláda byla v čele exekutivy až do 29. 1. 2014 a její členové se účastnili řady důležitých multilaterálních událostí. Je proto podstatné se tímto prohlášením zabývat.

Rusnokův kabinet a jeho představy o zahraniční politice a multilaterální agendě nebyly nijak výrazně odlišné od předchozí vlády. Šlo však spíše o kontinuitu limitovaného zájmu o univerzální multilaterální platformy. V krátké kapitole věnované zahraniční politice nejprve zjistíme, že „*jádrém zahraniční politiky České republiky zůstává její aktivní úloha při zabezpečování bezpečnosti a prosperity naší země a její pevné ukotvení v euroatlantickém prostoru...*“. Taktéž zdůrazňuje, že se chce podílet na „*co nejširší spolupráci v globálních otázkách, ať už se jedná o boj proti klimatickým změnám, potírání terorismu, a prosazování lidských práv*“, aniž by však byl jakkoliv zvýrazněn možný význam mnohostranné spolupráce, jež je k řešení takových otázek klíčová. Značná kontinuita panuje i přímo v otázkách multilaterální spolupráce. Stejně jako předchozí kabinet redukuje svět multilaterálních platform zjména na EU a NATO. „*ČR je plnohodnotným členem EU a NATO. Je nejvyšší čas začít s nápravou naší reputace v těchto spojeneckých uskupeních.*“ Je prý třeba stát se opět důvěryhodnými partnery a uznávanými členy mezinárodního společenství. Pokud dochází ke krátkému zmínění jiných multilaterálních platform než EU a NATO,

jsou do značné míry redukovány na OSN, a to v této formulaci: „*Česká republika bude jako aktivní člen OSN podporovat efektivní fungování a využívání mechanismů mezinárodních organizací a institucí.*“ Rozdíl oproti Nečasově vládě lze pozorovat v důrazu na aktivní úlohu ČR, na rozdíl od reaktivnějšího postoje Nečaso-va kabinetu.

Opomíjení multilaterální agendy českou politickou scénou obecně lze demonstrovat i absencí tohoto tématu v rámci jednání na půdě Poslanecké sněmovny, Senátu i zahraničních výborů. Univerzální mnohostranná spolupráce se zde téměř vůbec netematizuje. Pokud se tak stalo, multilaterální platformy nejsou předmětem debaty, ale poskytují spíše technický kontext, v jehož prostředí vznikly legislativní impulzy, jimiž se parlamentní komory zabývaly. Několikrát tak byla na legislativní půdě zmíněna OSN, a to např. v důsledku ratifikace Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu<sup>7</sup>; v důsledku jednání o vyslání vojenského kontingentu do Mali<sup>8</sup> či v rámci jednání o *Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a Kjótského protokolu* do jednoho uceleného rámce.<sup>9</sup> Velmi zlehka byla dotčena Rada Evropy a Evropský soud pro lidská práva v kontextu jednání o integraci Romů a o otázkách praktických škol.<sup>10</sup> Místy se objevují ještě drobná naznačení multilaterálních platform, které však byly opravdu stručné a taktéž se nezaměřovaly na význam mezinárodních platform jako takových či povahu českého jednání v jejich rámci.

Trend opomíjení univerzální multilaterální agendy pokračoval i v předvolebních kláních. Tématu multilaterální dimenze české zahraniční politiky se nevěnovala pozornost. Většina politických stran ji zmínila jen okrajově, pokud se jí vůbec věnovala. U všech stran (které se dostaly do Parlamentu) kromě Úsvitu (který zahraničněpolitický rozměr svého programu vůbec nevypracoval) hrály prim EU a NATO (či obdobná vyjádření jako „euroatlantický prostor“). Pokud se odkazy na jiné multilaterální organizace objevily, byly redukovány na OSN. Význam OSN zmínila ČSSD, TOP 09, KSČM a ANO. Jen KSČM se vyjádřila nad rámec této opakující se redukce multilaterální dimenze a konstatovala, že usiluje o pokračování tradic helsinského mírového procesu, čímž vyzvedla možnou roli OBSE.

Pokud nás tedy z hlediska konceptuálního rámce této ročenky zajímá otázka politizace – ve smyslu zahraničněpolitického tématu jako předmětu otevřené a veřejné debaty a rozhodování –, je možné konstatovat, že ani jednotlivé kabinety v Konceptci či vládních prohlášeních, stejně jako legislativní orgány či politické strany neusilovaly o nastartování tohoto procesu. Obě vlády, stejně jako další zmínění aktéři, se tématu univerzální multilaterální spolupráce spíše vyhýbaly, což je ovšem dlouhodobý trend, který nelze rezervovat jen pro zmíněné aktéry roku 2013. Důležité je také zmínit, že nešlo o snahu tyto otázky depolitizovat, tedy uzavírat jejich význam a zamezit možnosti představit alternativní vnímání.

Rok 2013 nabídl ještě dvě zajímavé příležitosti, jež mohly otevřít obecnou debatu o významu multilaterálních platform a českém směřování v jejich rámci. Prvním z nich bylo ukončení vládní snahy zmapovat české působení v mezinárodních organizacích. Na jeho konci stálo vládní usnesení<sup>11</sup>, jež mělo za následek poměrně výrazný zásah do způsobu financování českého působení ve více než 400 mezinárodních organizacích a ukončení členství v některých z nich<sup>12</sup>. Ovšem ani tak výrazný zásah jako ukončení působení v mezinárodních platformách nevedl k rozvinutí debaty o je-

jich smyslu, prioritách a roli, kterou v nich ČR hraje či může hrát. Naopak celá událost proběhla spíše bez povšimnutí, a pokud už jí byla věnována pozornost, veškerý dialog byl redukován na „ekonomizující“ fráze o nutnosti omezit výdaje na organizace, které neslouží českým zájmům. Popularitu vládních škrtů potvrzovaly i prohlášení z jiných parlamentních stran.

Další událostí, jež mohla vzbudit alespoň určitou míru veřejné debaty, bylo 20. výročí českého členství v OSN. To ovšem prošlo úplně bez povšimnutí, až na červnovou oslavu na Stálé misi v New Yorku.

Zajímavou otázkou je, zdali absence otevřené debaty je důsledkem polarizace české scény, jež by debatu o smyslu a významu multilaterální spolupráce zablokovala. Multilaterální dimenze české zahraniční politiky polarizovaná není. Téměř všechny strany i institucionální aktéři přiznávají určitý pozitivní význam univerzálních multilaterálních platform, zejména pak OSN. Není zde žádný výrazný subjekt, který by je zcela zavrhoval na ideologickém základě.<sup>13</sup>

Navíc neexistují zásadní rozpory v chápání účelu mezinárodních platform. Česká politická scéna nemá zásadně protichůdné názory na pojetí mezinárodních organizací jako instrumentu sloužícímu prosazování cílů. Tuto instrumentalizující rétoriku přijímají *de facto* všechny klíčové subjekty, snad jen s rozdílem v míře intenzity. Nejlepší demonstrací tohoto pojetí byly shodné reakce různých subjektů na výše zmíněnou iniciativu mapující české působení v mezinárodních organizacích. Sociální rozměr mezinárodních organizací byl výrazně oslaben a organizace byly hodnoceny jen dle toho, zdali byla finanční investice adekvátně navrácena v podobě naplnění českých zájmů.<sup>14</sup> Univerzální multilaterální platformy nejsou oceňovány pro interakce v nich probíhající, jako platforma poskytující prostor pro formování nenásilných identit v mezinárodním prostředí, ale jako účelová pole, v nichž lze dobývat vlastní zájmy.<sup>15</sup>

Současně by se dala teze polarizace vyvrátit i poměrně výraznou mírou kontinuity mezi jednotlivými vládami v roce 2013. Určitý prvek polarizace vnášel do multilaterální agendy Václav Klaus, který v březnu opustil Hrad. Na rozdíl od většiny aktérů se stavěl proti jakémukoli podobě intervencionismu, i s posvěcením OSN.<sup>16</sup> Po jeho opuštění prezidentské pozice panovala i u tématu, které mohlo vyvolat největší míru rozporů – možná intervence do Sýrie –, poměrně výrazná shoda napříč politickým spektrem, jež odmítalo vojenské řešení konfliktu a zdůrazňovalo politické a diplomatické ukončení. Nikoliv však autonomizaci syrského dění, jak to hlásal prezident Klaus. Proti vojenskému zásahu se stavěli jak institucionální, tak straničtí aktéři, a byla zde kontinuita jak mezi jednotlivými vládami, tak mezi po sobě nastupujícími prezidenty.<sup>17</sup> Lze tedy pozorovat snížení, resp. eliminaci napětí v porovnání s předchozím rokem.

Nepolitizace české multilaterální agendy není důsledkem polarizace české politické scény, ale výrazem opomíjení této problematiky.

Nakonec ještě zmiňme, že opomíjení univerzálních multilaterálních platform na domácí půdě je zřejmě i důsledkem trendu, který již popisovala Šárka Moravcová v roce 2012, a to *evropeizace* multilaterální agendy.<sup>18</sup> Jak např. vyplývá ze zápisů ze schůzí legislativních komor, i tak důležité téma, jako byla syrská krize, ke které se MZV poměrně výrazně vyjadřovalo, nebylo součástí téměř žádné debaty. Legislativci

byli jen většinou velmi stručně informováni o tom, jak se s daným tématem vypořádali aktéři na evropské úrovni, zejména v Evropské radě.<sup>19</sup>

## MULTILATERÁLNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

### *Bezpečnostní multilateralismus ČR*

Hlavním bezpečnostním tématem, které výraznějším způsobem penetrovalo domácí scénu z výše multilaterálních platforem, byla stále probíhající, a v roce 2013 spíše eskalující syrská krize. V zájmu o dané téma existovala kontinuita mezi Nečasovou a Rusnokovou vládou. Ovšem Nečas a Schwarzenberg reagovali spíše na dění v rámci Evropské unie, když se stavěli proti Francii a Velké Británii, které se pokoušely prohlásit zbrojní embargo na zákaz vývozu zbraní pro syrskou opozici.<sup>20</sup>

Bylo to až použití chemických zbraní v damašském předměstí Gúta z 21. 8. 2013, jež za sebou zanechalo přes 1400 mrtvých, které vyvolalo odezvu v nejvyšších patrech OSN a které výrazněji politizovalo syrské téma i na domácí scéně. Tato událost vyvolala velmi výraznou reakci mezinárodního společenství. Na půdě OSN tyto události znamenaly dílčí, ale výrazný průlom. Po trvalém odporu Číny a Ruska se podařilo prohlásit první rezoluci týkající se syrského konfliktu. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2118<sup>21</sup> se sice omezila na téma šetření, zdali se chemický útok skutečně odehrál, a na téma likvidace chemických zbraní. Současně šlo spíše o snahu zamezit americkému vojenskému zásahu; i tak znamenala výrazný posun v kontextu zamrzlé multilaterální diplomacie týkající se v té době již přes dva roky probíhajícího konfliktu.

Chemický útok, rezoluce a napětí ohledně možné vojenské intervence vyvolalo v českých vrcholných kruzích vlnu zájmu o syrské dění. Zajímavé je také, že názory vrcholných představitelů napříč spektrem byly výrazně konzistentní a rezonovaly s tím, jak vystupovala ČR ve vztahu k multilaterálním platformám. Český důraz na nevojenské řešení potvrdil premiér Rusnok ve svém proslovu na zahájení 68. zasedání Valného shromáždění na konci září (což je samo o sobě specifikum, protože v minulých letech při této příležitosti projev pronášel prezident Klaus). Ve svém projevu jasně zmínil, že „*tento konflikt nemá vojenské řešení, Sýrii přinese mír pouze politicky sjednaná dohoda*“.<sup>22</sup> V projevu také zdůraznil zásadní roli OSN při napomáhání řešení syrské krize, odsoudil užití chemických zbraní jako nepřijatelné a povolal zodpovědné k odpovědnosti před Mezinárodním trestním soudem. Tato vyjádření výrazně rezonují s dlouhodobější pozicí ČR ohledně mezinárodní „Odpovědnosti chránit“ (R2P) civilní obyvatele před porušováním lidských práv. Petr Válek, odpovědný za agendu R2P, při neformální debatě na půdě Valného shromáždění v září 2013 také zdůraznil, že k nejhroššímu lidskému utrpení způsobenému nezodpovědnými vládami dochází v Sýrii. Zdůraznil však také, že české vnímání R2P stojí spíše na pilíři prevence (nikoliv na pilíři reakce) a v jeho rámci je nejdůležitější především podpora a ochrana lidských práv<sup>23</sup> (vedle důrazu na právní stát a udržitelného rozvoje). Válkův projev by se dal využít jako normativní rámec, který debaty o možné intervenci propojuje. I česká diplomacie držela takto nastavenou linii týkající se syrského kon-

fliktu. Ve svých prohlášeních, vedle podpory chemického odzbrojení Sýrie, kladla důraz na „nalezení smírného politického řešení konfliktu“<sup>24</sup>, a to „prostřednictvím mírového a diplomatického jednání“<sup>25</sup>

Na domácí půdě politizace tématu nevedla k výrazné polarizaci, ale panovala spíše shoda v důrazu na nevojenská řešení. Tak např. Karel Schwarzenberg tvrdil, že „vojenský zásah nic nevyřeší“<sup>26</sup>, přičemž argumentace se velmi podobala té prezidentově, když oba kladli důraz na to, že ani jedna ze stran není liberální silou, kterou by bylo záhodno podporovat. Prezident Zeman přesněji řekl, že proti sobě stojí dvě zla, a to světský diktátor a náboženští extrémisté, a že „v žádném případě ani jeden z těchto pólů nestojí za podporu“<sup>27</sup>. Skepsi nad užitím násilí vyjádřil i tehdejší šéf české diplomacie Jan Kohout, který apeloval na využití mezinárodně-trestněprávních prostředků,<sup>28</sup> i stínový ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek, který zmínil, že „použití síly navíc může situaci eskalovat“<sup>29</sup>

Kromě toho, že se ČR podílela např. finančními příspěvky na likvidaci chemických zbraní, vyvolala politizace tématu i dílčí debatu o možném výraznějším zapojení českých jednotek v zahraničních misích OSN. Na toto téma se vyjádřil premiér Rusnok obecně ve svém projevu na půdě Valného shromáždění, když řekl, že „v posledních letech se Česká republika na operacích OSN podílela relativně malou měrou a v současné době je připravena množství vojenských sil v mírových operacích podstatně zvýšit“<sup>30</sup>. Prezident Zeman pak pokračoval v této snaze a poznamenal, že by pomohlo zvýšit prestiž naší země, pokud by se „intenzivněji než dosud zapojila do mírových misí OSN, a to například účastí českých jednotek na Golanských výšinách“<sup>31</sup>. Tyto úvahy pak potvrdil ministr zahraničních věcí J. Kohout, ale souhlasil s nimi i K. Schwarzenberg či Alexandr Vondra.<sup>32</sup> Dlužno podotknout, že jak vyplývá ze slov zmíněných, angažmá ani tak nemá být vyjádřením víry ve význam multilaterálních platform samých, ale má být spíše nástrojem zvýšení prestiže v mezinárodní komunitě a prosazení českých zájmů na Blízkém východě.

Jedna z klíčových událostí na poli světové bezpečnosti, jež se odehrála na půdě OSN, bylo schválení *Smlouvy o obchodu se zbraněmi*. Za ČR podepsala tento významný dokument 3. 6. 2013 Stálá představitelka Edita Hrdá.<sup>33</sup> Smlouvu, která byla schválena Valným shromážděním 2. 4. 2013, podepsalo spolu s Českou republikou dalších 66 zemí (k dnešku ji podepsalo 118 zemí, avšak pouze 32 z nich ji ratifikovalo<sup>34</sup>, Česko vyjímajíc). Na domácí půdě ovšem tento výrazný instrument, který může mít zásadní dopad na cirkulaci konvenčních zbraní v mezinárodním systému a bývá označován za jeden z nejvýznamnějších odzbrojovacích počínů posledního cca 20 let, nevyvolal žádný výraznější rozruch. Téma mezinárodního obchodu se zbraněmi a jeho reflexe na multilaterálních platformách, zejména OSN, nebylo politizováno a Česko zde spíše přejalo evropskou politickou linii. A to i přesto, že jde o dokument, jenž může mít velmi výrazný dopad na domácí producenty zbraní, ale i na lidskoprávní diskurz, který je pro českou multilaterální agendu rozhodující. A taktéž přes důraz na odzbrojování, které ČR zmiňuje např. i v Koncepci.

Její význam demonstroval i premiér Rusnok, když ve svém projevu na zahájení 68. zasedání Valného shromáždění řekl, že „Česká republika si značně cení, že me-

zinárodní komunita byla konečně schopna dokončit jednání o Smlouvě o obchodu se zbraněmi“.<sup>35</sup> To však na absenci tématu v české politické debatě nic nezměnilo.

Jako výrazné téma se v aktivitách našich Stálých misi při mezinárodních organizacích jevila otázka jaderné energie a jejího mírového využití. Šlo o tematiku, která prostupovala do několika multilaterálních platforem – jak do Mezinárodní agentury pro atomovou energii, tak do OBSE.

Velmi výraznou část svého projevu jí věnoval i premiér Rusnok. Ten mj. zmínil, že ČR hájí právo rozvíjet a využívat jadernou energii k mírovým účelům všech a bez rozdílu. Současně kladl velký důraz na českou aktivitu na poli nešíření jaderných zbraní a odzbrojování. „Česká republika je jedním z nejaktivnějších pozorovatelských států a podporuje oživení této Konference [o odzbrojení] ve všech oblastech její činnosti i její budoucí rozšíření.“<sup>36</sup>

Tato slova pronesl den po té, co v New Yorku právě na zmíněné konferenci apeloval na to, aby vstoupila v platnost *Smlouva o všeobecném zákazu jaderných zkušek*. A taktéž kladl důraz na započetí jednání o smlouvě, která by zakázala výrobu štěpného materiálu do jaderných zbraní nebo jiných jaderných výbušných zařízení.<sup>37</sup>

Za zmínku na poli jaderné energetiky určitě stojí personální úspěch velvyslankyně Veroniky Kuchyňové Šmigolové, stálé představitelky ČR při mezinárodních organizacích ve Vídni, která přebírala na plenárním zasedání Skupiny jaderných dodavatelů předsednictví této organizace.<sup>38</sup> Velvyslankyně sehrála klíčovou úlohu např. v komunikaci s Agenturou pro atomovou energii a napomohla zveřejnění změn kontrolních seznamů, jež obsahují citlivé položky, které mohou být obchodovány pouze na základě licence, aby umožňovaly členským státům lépe kontrolovat obchod s citlivým zbožím a zabráňovat tak šíření jaderných zbraní.

Důležitost aktivity Skupiny jaderných dodavatelů a jimi zpracovaných seznamů, zdůraznila ve svém projevu na 58. Generální konferenci MAAE Dana Drábová, prezidentka Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Zdůraznila, že je třeba přijmout účinná „opatření proti krádeži, sabotáži, neautorizovanému přístupu, ilegálním transferům, a jiným zákeřným aktům zahrnujícím jaderný či jiný radioaktivní materiál, delikátní vybavení a technologie“.<sup>39</sup>

I na půdě OBSE se našlo výrazné téma, které profilovalo české působení na této platformě. Česká republika soustavně sledovala proces „Helsinky Plus 40“, jehož cílem by měla být reforma a posílení OBSE v roce, kdy se bude připomínat 40. výročí přijetí Helsinského závěrečného aktu. Z pohledu ČR bylo v kontextu jednání důležité, aby nedošlo ke zpochybnění *acquis* OBSE, zpochybnění závazků přijatých v OBSE a nutnosti jejich plnění.

Výrazným byl pak projev ministra zahraničních věcí J. Kohouta. Ten se ostře vymezil vůči snahám některých států omezovat autonomii institucí, jejich mandát a rozpočet. „Naneštěstí nám nedostatek politické vůle brání plně využít potenciál OBSE. Proces Helsinky Plus 40 může být úspěšný jen tehdy, když se nezalekneme klíčových témat, jako je vyřešení vleklých konfliktů v Gruzii, Moldavě či Náhorním Karabachu, oživení kontrolních režimů konvenčních zbraní stejně jako lepší implementace lidskoprávních závazků,“<sup>40</sup> komentoval možný rozvoj organizace ministr Kohout.

Česká republika se také aktivně podílela na jednáních o ministerských rozhodnutích v lidskoprávní dimenzi OBSE, které budou zdůrazněny v následující subkapitole. Na konec je třeba zmínit, že se ČR aktivně zapojovala do diskuse o základních kybernetických opatřeních OBSE, jež se postupně stávají trvalou součástí agendy OBSE.

### ***Lidskoprávní a mezinárodněprávní multilateralismus ČR***

Lidskoprávní agenda patří již tradičně k jednoznačným českým prioritám, jak obecně, tak na půdě univerzálních multilaterálních platforem. Její význam byl v posledních letech o to podstatnější, že Česká republika byla (dosti aktivním) členem Rady OSN pro lidská práva, kam byla zvolena 20. 5. 2011 na tříleté funkční období.

Multilaterální lidskoprávní agenda je však z hlediska politizace a polarizace tématem nepřilíš dotčeným. Zatímco lidskoprávní agenda obecně byla v roce 2013 předmětem poměrně výrazné polarizace a politizace, promítnutí těchto trendů do univerzální multilaterální agendy se téměř neodehrálo. A nebylo téměř vůbec předmětem debaty v institucích, ani ve veřejném prostoru. Tato sekce se zaměřuje jen na některé klíčové aktivity a události, jež se dotýkaly českého působení v mezinárodních organizacích, zejména pak na zmíněnou Radu OSN pro lidská práva a v krátkosti také na regionální organizace Rady Evropy a částečně i OBSE.

Na začátek je příhodno stručně nastínit oblasti, které ČR vymezila jako své prioritní v *Dobrovolných příslibech a závazcích*,<sup>41</sup> což byl klíčový dokument sehrávající hlavní roli v procesu kandidatury do zmíněné Rady OSN pro lidská práva. V něm se Česká republika zavazuje, že na mezinárodní úrovni se bude zaměřovat na adekvátní a včasnou reakci na porušování lidských práv, bojovat proti mučení a krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení, podporovat vládu práva, demokracii a dobré vládnutí, klást důraz na dětská práva a rozvíjet podporu a spolupráci s dalšími lidskoprávními institucemi, jak v rámci OSN, tak mimo něj (např. Vysoký komisař pro lidská práva či Komise pro budování míru).

Česká republika díky svému zastoupení, zejména pak velvyslankyní Kateřinou Sequensovou, pokračovala v aktivním trendu z roku 2012. Současně se jak tematicky, tak geograficky zaměřovala na oblasti vymezené v *Dobrovolných příslibech a závazcích*. Tematicky byly preferovány otázky významu nezávislé občanské společnosti a žurnalistů a demokratizace s obzvláštním důrazem na rovnou politickou participaci. Geograficky se pak ČR věnovala kritice lidskoprávní situace v Sýrii, Eritreji, KLDLDR, Bělorusku, Egyptě, Kongu, Středoafričské republice či hojně Myanmaru/Barmě.

Důraz na první zmíněný tematický okruh otevřel ministr Schwarzenberg se svým projevem v Radě pro lidská práva.<sup>42</sup> Zdůraznil roli občanské společnosti pro rozvoj a ochranu lidských práv. Současně zdůraznil, že v situaci, kdy stát sám útočí na občanskou společnost či není schopen zajistit její bezpečnost, je třeba aktivity mezinárodní komunity. Toto téma pak zdůrazňovala velvyslankyně v každém národním projevu nad rámec stanovisek EU na všech třech zasedáních Rady.

Velkou energii vložila česká reprezentace také do tématu rovné politické participace. Hlavním počinem a výrazem aktivního a kreativního přístupu k lidskoprávní multilaterální agendě bylo české autorství (ve spolupráci s Botswanou, Indonésií, Nizozemskem a Peru) a fakt, že se ČR stala hlavním navrhovatelem rezoluce zdůrazňu-



jící důležitost rovné politické participace, která klade důraz na demokratické volby a demokratizační proces vůbec.<sup>43</sup> Zájem o dané téma potvrdila ČR také např. uspořádáním panelové diskuse v prosinci na Stálé misi ČR při OSN v New Yorku.<sup>44</sup>

Tematický důraz na demokratizaci a občanskou společnost pak ČR geograficky prosazovala zejména v Myanmaru/Barmě, která byla zmiňována ve všech jednotlivých národních vystoupeních v Radě. Ocenění demokratizačního procesu v Barmě vyzvedl i premiér Rusnok ve svém projevu na půdě Valného shromáždění a vyzval „vedoucí představitele této země, aby v souladu se svými veřejnými prohlášeními aktivně realizovali proces novelizace ústavy s cílem zlepšit demokratické standardy v zemi“.<sup>45</sup>

Z výše zmíněných zemí se největší kritiky z českých úst dostalo Sýrii. Kritizována byla za užití chemických zbraní, a ačkoliv bylo zavrženo vojenské řešení konfliktu, kritické formulace byly rázné: „Požadujeme okamžité ukončení násilí, s tím, aby zodpovědní byli předvedeni před spravedlnost. Pachatelům musí být jasné, že neexistuje žádný prostor pro beztréstnost za opakovaně hlášené zvěrstva... v tomto kontextu musí být zdůrazněna role Mezinárodního trestního soudu.“<sup>46</sup>

Velké lidskoprávní obavy vzbuzovalo i dění v Eritreji. Špatnou situaci zmínil i ministr Schwarzenberg ve výše zmíněném projevu. Kritizována byla zejména nucená opouštění domů, absence svobodných médií či absolutní zákaz nevládních či občanských organizací.

Odsudku se dočkaly i další země. Egypt byl vyzván k návratu civilní vlády a ukončení násilností; Číně bylo vyčteno uzurpování práv minorit; na KLRD ČR apelovala s tím, aby ukončila činnost politických vězeňských táborů; Íránu byla vytknuta diskriminace náboženských menšin, zejména komunity Bahá'í, a odsouzeny byly i vraždy, mučení a hromadné znásilňování ve Středoafričské republice.

Významnou událostí, která přenesla agendu Rady Evropy přímo do našeho hlavního města, byla konference Rady Evropy o korupci pořádaná skupinou států proti korupci Greco 13. 12. 2013. Hlavním obsahem bylo zkoumat vztah mezi korupcí a genderem. Došlo k vyzdvižení faktu, že v důsledku toho, že ženy jsou častějším terčem různých druhů diskriminace, má na ně korupce výraznější dopad. Ovšem s rostoucí mírou emancipace se i ony stávají čím dál častěji aktéry, nikoliv objekty korupce.<sup>47</sup>

Za připomenutí také stojí i významný personální úspěch, a to zvolení Víta A. Schorma do Řídícího výboru RE pro lidská práva (CDDH). Jde o první zvolení do čela jednoho z řídících mezivládních výborů v historii členství ČR v RE. Schorm byl zvolen téměř jednomyslně počtem 43 ze 44 hlasů. CDDH stojí na špičce štrasburské expertní hierarchie. Kromě reformy Soudu se zabývá přípravou návrhů lidskoprávních úmluv, doporučení a dalších instrumentů, které jménem Rady Evropy schvaluje Výbor ministrů.<sup>48</sup>

Rada Evropy se vůči ČR vyjadřovala zejména v otázce romské menšiny, čímž bohužel pokračovala v kritice, kterou uskutečnila již loni. V únoru 2013 byla zveřejněna zpráva komisaře Rady Evropy pro lidská práva o jeho návštěvě ČR vykonané v listopadu 2012. Komisař v ní vládě adresoval řadu hodnocení a doporučení týkajících se ochrany lidských práv Romů v několika zásadních oblastech. V prosinci 2013 pak projednal Výbor ministrů RE výkon rozsudku v kauze D. H. a ostatní v. ČR. V při-

jatém rozhodnutí uvítal účast 1. náměstka ministra školství mládeže a tělovýchovy coby projev angažovanosti a odhodlání českých úřadů vykonat rozsudek. Zdůraznil zvyšující se podíl žáků s lehkým mentálním postižením v normálních třídách, nicméně zaznamenal, že dle provedeného průzkumu zůstal celkový podíl romských žáků vzdělávaných v programech pro děti s lehkým mentálním postižením i nadále nepřiměřeně vysoký.

Jak už bylo naznačeno výše, ačkoliv adresování otázek týkajících se romské menšiny vyvolaly na domácí půdě dílčí diskusi, ta se netýkala významu Rady Evropy jako takové či toho jaké politiky rozvíjet v jejím rámci. Šlo o vnitropolitickou debatu, která multilaterální rozměr nerozvíjela, a tudíž se nedá hovořit o politizaci, ani polarizaci debaty okolo Rady Evropy, jako jedné z klíčových multilaterálních platforem.

Zmínit je určitě taktéž fakt, že k 1. 3. 2013 se významná postava českého práva Robert Fremr ujal své funkce soudce Mezinárodního trestního soudu, kam byl zvolen už v roce 2011.<sup>49</sup>

Česká republika se na půdě OBSE v oblasti lidskoprávní vyjadřovala konzistentně k prioritám zmíněným už u jiných platforem. Hlavním tématem byla především podpora ochrany novinářů. Toto téma se proplétá s českým důrazem na ochranu občanské společnosti a její role v demokratizaci země. Ochranu novinářů a svobody projevu pak vyzdvihl např. Jan Kohout na ministerském zasedání v Kyjevě, když zdůraznil, že „*důrazně podporujeme úsilí o posílení závazků na ochranu žurnalistů, zejména když jsme svědky vzrůstu násilných útoků, zastrašování a pronásledování žurnalistů na území OBSE*“.<sup>50</sup> Podobný obsah k základním svobodám zazněl v prohlášení českých představitelů na zasedání OBSE ve Varšavě<sup>51</sup> či v rámci Konference OBSE Internet.

### ***Rozvojový a ekonomický multilateralismus ČR***

Rozvojová agenda je klíčovou součástí české zahraniční politiky a její mnohostranná podoba je její integrální součástí. Česká republika se podílí na jejich multilaterální implementaci skrze různé specializované agentury OSN (jako UNDP, FAO, UNIDO či také UNICEF nebo WHO<sup>52</sup>), které zajišťují realizaci především Rozvojových cílů milénia. Jejich význam pro českou mnohostrannou rozvojovou pomoc vyzvedl i premiér Rusnok. Věnoval jim výraznou část projevu na půdě Valného shromáždění, kde se také podrobněji zabýval jejich budoucností. Přidal se souhlasně k Pan Ki-munovi, že rozvojové cíle milénia jsou „*nejúspěšnějším celosvětovým podnětem boji proti chudobě*“. Dále apeloval na to, aby se utvořil „*jednotný globální rámec pro období po roce 2015, který spojí vymýcení chudoby ve všech jejích podobách s podporou udržitelného rozvoje*“. Vyjádřil přesvědčení, že snižování chudoby musí jít ruku v ruce se stimulací hospodářského růstu, zaměstnanosti a podnikání.

Nakonec zmínil, že v novém rozvojovém rámci by měly být i explicitně vyzvednuty způsoby vládnutí a lidská práva jakožto neoddělitelné elementy udržitelného a vyváženého rozvoje.

Význam rozvojové agendy potvrdil i Vladimír Galuška, který při oslavách 20. výročí vystoupil s národním projevem k aktuálním tématům rozvojové agendy na zasedání Výkonné rady UNDP.<sup>53</sup>

Ovšem i přes význam těchto vystoupení bylo nejdůležitější událostí v rozvoje multilaterální agendě, když se ČR stala 14. 5. 2013 plnoprávným členem Výboru pro rozvojovou spolupráci OECD (*Development Assistance Committee*, DAC). Stala se tak první z nových členských zemí EU, která získala plnoprávný status, a prvním členem EU, který do komise vstoupil od roku 1999, kdy se to povedlo Řecku. Předseda Výboru Solheim se k této události vyjádřil takto: „*Úspěšná transformace České republiky k demokracii a tržní ekonomice nabízí cenné zkušenosti ohledně budování demokratických institucí, sociálního a ekonomického rozvoje a rozvoje infrastruktur, které obohatí práci DAC.*“<sup>54</sup> Náměstek Tomáš Dub odpovědný za rozvojovou spolupráci shrnul přijetí ČR takto: „*Členství je výzvou nejen pro ministerstvo zahraničních věcí ČR, ale i pro soukromý a nevládní sektor, aby naše projekty v rozvojových zemích byly účelné, dlouhodobě efektivní a pro všechny zúčastněné partnery prospěšné.*“<sup>55</sup> Tento akt je zvláště významný proto, že tato platforma tvoří spolu s OSN nejpodstatnější institucionální zázemí pro implementaci rozvojové pomoci ve světě. I přes tyto úspěchy a pozornost, která je OSN a OECD věnována v rámci rozvojové agendy, se ČR nejvíce angažuje skrze strukturu EU, a to až téměř v 80 % v roce 2012.<sup>56</sup>

Ekonomický rozměr českého multilateralismu je realizován především skrze WTO. Tuto platformu zdůraznil ve svém projevu i premiér Rusnok, když vyslovil víru ve svobodný a férový obchod jako nástroj zlepšení světové ekonomické situace s důrazem na oživení multilaterálního přístupu a posílení kooperace v rámci WTO.

V roce 2013 se ovšem také odehrála 9. ministerská konference. Fakt, že tyto konference mají dvouletý cyklus, jim přidává na vážnosti. Českou delegaci na tuto událost vedl náměstek ministra průmyslu a obchodu Milan Hovorka. Delegace odjízďela na konferenci s jasným cílem podpořit WTO a její schopnost uzavírat nové smlouvy. Česká republika se tu jasně prezentuje jako podporovatel neoliberálního řádu.

Ve svém samostatném národním projevu náměstek Hovorka zdůraznil neuspokojivou ekonomickou situaci dneška, která mnohé země láká k protekcionismu. Vyslovil přesvědčení, že za těchto okolností je WTO důležitou částí odpovědi na tyto výzvy.<sup>57</sup> Dále zdůraznil, že současná jednání vnímá prizmatem rozvoje a částečně tak propojil ekonomickou a rozvojovou multilaterální agendu. Konkrétně řekl, že „*rozvojová agenda z Doha zastává rozvoj. Takto Česká republika vnímá formující se Balijský balíček a benefity z něj vyplývající. Ve skutečnosti by to měly být právě rozvíjející se a nejméně rozvinuté země, které by měly profitovat nejvíce z uzavření dohod.*“

Další ekonomické mnohostranné platformy, jako Skupina světové banky či Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, mají k rozvojové agendě ještě blíže než WTO. Ačkoliv ČR od roku 2005 „povýšila“ do pozice dárcovské země, nedochází na těchto platformách k výrazné české aktivitě a tím ani k formování zaznamenaníhodné agendy.

## **MULTILATERÁLNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ**

V důsledku velmi malého zájmu o multilaterální agendu na domácí půdě se dostává mnohem více prostoru pro aktivitu expertů při stálých misích u významných meziná-

rodních organizací. Především jde pak o zastoupení v New Yorku, ve Vídni, v Ženevě a ve Štrasburku. Nejvýrazněji se projevovali zástupci z mise v Ženevě v čele s velvyslankyní Kateřinou Sequensovou. Jejich aktivita byla o to výraznější, že Česká republika je stále ještě členem Rady OSN pro lidská práva a český důraz na lidskoprávní agendu tak zaznívá mnohem výrazněji a smysluplněji. Důležité je samozřejmě uvědomit si rozdíl v personálním a materiálním zázemí jednotlivých misí, což ovlivňuje jejich schopnosti aktivně jednat.

Důležitým aktérem se i přes svůj zvláštní status premiéra v demisi stal J. Rusnok. Ten po V. Klausovi převzal roli řečníka na zahajovacím zasedání Valného shromáždění a přednesl zajímavý, konzistentní proslov, který zdůraznil především aktivní roli České republiky na multilaterálních platformách v čele OSN, jenž byl vůči mnohostranné agendě mnohem vstřícnější než minulá vystoupení prezidenta Klause, jehož autonomistická politická linie této agendě příliš nepřála. Aktivní byl zejména svým důrazem na nešíření jaderných zbraní a odzbrojování.

Důležitou a pozitivní úlohu sehrál i prezident M. Zeman, především svou podporou českému angažmá v misích OSN. Dokázal vyzvednout téma vojenského angažmá v rámci misí pořádaných OSN, které nebylo doposud téměř vůbec artikulováno, neboť tematické vysílání vojáků na mise dominuje diskurz NATO či EU.

Obecně by se dalo říci, že díky nepolitizaci dochází k určité technokratizaci multilaterální agendy ve prospěch „odborníků“ při stálých misích.

## **MULTILATERÁLNÍ DIMENZE ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V MEDIÁLNÍM A VEŘEJNÉM PROSTORU**

Obdobný nezáměr o multilaterální agendu jako u politických a institucionálních elit lze pozorovat i v mediálním a veřejném prostoru. Média nebyla k různým multilaterálním událostem dotýkajícím se České republiky úplně skoupá. Avšak důležitým otázkám ze světa multilaterálních organizací se věnovala spíše nárazově a výběrově. Tento trend však není nikterak překvapivý, neboť se opakuje již několik let.

Největší pozornost byla věnována syrským událostem, zejména po srpnovém chemickém útoku. Ačkoliv byla v rámci mediálního pokrytí věnována určitá pozornost roli vyšetřovacího týmu OSN etc., nejvíce se texty opíraly o prohlášení českých politiků k možné invazi, která se v kontextu užití chemických zbraní rozvinula. Tato debata pak byla povětšinou rámována bezpečnostní rétorikou NATO, nikoliv kontextem Spojených národů.

Více prostoru se OSN dostalo v komentářích týkajících se možného nasazení českých vojáků v misi OSN na Golanech. Zde média načrtla, o jakou misi jde. I přes to byla často popisována spíše v kontextu domácího legislativního procesu, jenž je nutný k jejímu vyslání, než v tom, jakou roli by hrála v multilaterální struktuře.

Zajímavější bylo pokrytí, kterého se dostalo zprávě o podpisu Smlouvy o obchodu se zbraněmi. Média popsala multilaterální kontext a procesy, jakými byla smlouva přijata a také její lidskoprávní a mezinárodněprávní dopady. Jiná se věnovala více

i ekonomickému rozměru, který smlouva bezesporu má, ovšem i tak vyzvedla kontext, ve kterém vznikla.

Poslední multilaterální událostí, jež se výrazněji promítla do médií, byla zpráva o mapování fungování ČR v mezinárodních organizacích. Média se zde většinou dívala na multilaterální platformy negativně a téměř výhradě skrze optiku „užitečnosti“. Většinou pak texty rámovala prezentováním pro Česko zdánlivě nesmyslných platformem, které měly demonstrovat, jak se mrhá se státními prostředky.

Ačkoliv např. poslední událost mohla přitáhnout pozornost novinářů k obšírnější analýze významu mezinárodních organizací a našeho fungování v nich, nestalo se tak. Vina zde však pravděpodobně leží spíše na elitách, jež nastavují základní optiku, skrze kterou je vnímán význam a podstata českého působení v mezinárodních organizacích.

## ZÁVĚR

Jaké tedy bylo české jednání v rámci multilaterálních platformem a vůči nim? Shrnující odpověď zní, že převážně proaktivní s důrazem na spolupráci, i když s určitými prvky nekonzistentnosti. Ačkoliv většina agend multilaterální dimenze české zahraniční politiky nabrala tyto kontury, ne všechny byly rozvíjeny tímto způsobem. O některé části nebyl příliš zájem či se vzedmul spíše v reakci na významné události.

Nejvíce tezi proaktivního spolupracujícího přístupu potvrzuje agenda lidskoprávní. Zde byl impulz klasické české aktivity v této oblasti posílen českým členstvím v Radě OSN pro lidská práva, na jejíž půdě se mise vyjadřovala konzistentně a aktivně vůči klíčovým lidskoprávním prohřeškům, které bylo třeba adresovat. Její jednání bylo iniciováno z domácích zdrojů, i když zdrojů, jež jsou brány za danost a jež již nebyly, minimálně v kontextu multilaterálních platformem, léta otevřeně deliberovány. I mise u OBSE a Rady Evropy by se daly charakterizovat jakožto proaktivní. Všechny pak spojovala snaha o spolupracující přístup a společné utváření lidskoprávních politik, nikoliv vnucování svých představ násilím.

Bezpečnostní oblast českého multilateralismu je do určité míry nekonzistentní. Do značné míry je závislá na evropské Společné zahraniční a bezpečností politice, na kterou Česká republika reaguje, ale nepřijímá ji slepě. Spíše se adaptuje. Úplné nepřijetí evropských postojů vůči syrské krizi lze demonstrovat např. na rázném odmítnutí zrušení embarga na vývoz zbraní z úst P. Nečase i K. Schwarzenberga.

Přesto však můžeme vidět, že Česká republika rozvíjí i proaktivní úsilí ve snaze podílet se společně na odzbrojování a nešíření jaderných zbraní. Toto úsilí došlo ocenění zvolením české zástupkyně do vedení Skupiny jaderných dodavatelů. Důraz na toto téma byl výrazně slyšet i v projevu premiéra Rusnoka na půdě Valného shromáždění či na konferenci pro jaderné odzbrojení.

Proaktivní přístup se dal zaznamenat i ve snaze premiéra a prezidenta vyslat české vojáky na misi na Golanech.

Proaktivní jednání s důrazem na spolupráci lze pozorovat i u rozvojové agendy, zejména na půdě OECD. Tuto podobu českého jednání v rámci multilaterální rozvo-

jové agendy připomenul i předseda Výboru pro rozvojovou spolupráci, který přímo, po našem nabytí členství, ocenil, že ČR bude moci svou zkušeností obohatit práci této instituce.

Nakonec zmiňme, jak se Česká republika profilovala na poli ekonomického multilateralismu. Česká politika vůči těmto platformám by se dala charakterizovat nejvíce jako nezájem, tedy neutrální nejednání. Česká republika pravidelně přispívá svými příspěvky, ale nejeví žádný výraznější zájem o angažovanost. Toto platí snad s výjimkou WTO, kde by se česká pozice dala popsat spíše jako úplné přijetí vnější politiky, jak demonstrovala výrazná podpora naší delegace vůči dokončení jednání z Doha a tzv. Balijskému balíčku. Nekritická víra delegace ve schopnost liberalizace mezinárodního obchodu řešit neduhu současného světového hospodářství, tuto pozici utvrzují. Současně nejde o překvapení, když vezmeme v úvahu neoliberální background Nečasova kabinetu.

I přes dílčí nekonzistentnost můžeme konstatovat, že české jednání na půdě multilaterálních organizací a v jejich kontextu bylo převážně aktivní a spolupracující. Převažovala snaha o společné utváření politik, budování koalic na jejich podporu a jejich prosazení a implementaci.

Ovšem, jak již bylo zmíněno v textu výše, aktivní multilaterální diplomacie není výsledkem jasného programu, který by vzešel ze systematické a otevřené debaty o významu a smyslu multilaterálních platform a českých priorit v nich. Univerzální multilaterální agenda vzbuzuje na domácí scéně velmi malou pozornost, snad s výjimkou určitých významných událostí. I taková událost jako několikaleté systematické úsilí o zmapování českého působení v mezinárodních platformách nevyvolalo téměř žádnou odezvu a stlačilo celou debatu do hry čísel a diskurzu instrumentální užitečnosti. Aktivní politiky jsou tak spíše důsledkem aktivního působení diplomatického sboru, zejména pak našich zástupců na stálých misích a aktivních osobností na půdě domácí.

Současně se nepolitizace nedá považovat za důsledek výrazné polarizace domácího politického spektra. Domácí opomíjení univerzální multilaterální agendy je naopak jev, který charakterizuje značná kontinuita a ani nejkontroverznější událost roku 2013, jako byla syrská krize po užití chemických zbraní, nevyvolala rozkol a zcela protichůdné reakce. Naopak v roce 2013 existovala výrazná shoda na odmítnutí vojenského řešení a v důrazu na to diplomatické a politické.

---

## Poznámky

- <sup>1</sup> MZV ČR: *Koncepce zahraniční politiky České republiky*. On-line: [www.mzv.cz/file/675937/koncepce\\_zahranicni\\_politiky\\_2011\\_cz.pdf](http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf).
- <sup>2</sup> Moravcová, Šárka (2013): Multilaterální rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal–Ditrich, Ondřej a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2012. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 236.
- <sup>3</sup> Drulák, Petr (2008): Česká zahraniční politika mezi internacionalismem a atlantismem. In: Kořan, Michal (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2007. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 395–402.

- <sup>4</sup> Pojem multilaterální organizace je této kapitole primárně vyhrazen multilaterálním platformám mimo EU a NATO, zejména s důrazem na OSN, OBSE, RE a OECD. Pojem univerzální, který je občas použit, je využit pragmaticky pro odlišení těchto organizací od partikulárních platform EU a NATO, i když si jsme vědomi, že např. OECD není o nic víc partikulární.
- <sup>5</sup> Vláda ČR (2010): *Programové prohlášení vlády České republiky*, 4. 10. 2010. On-line: [www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove\\_prohlaseeni\\_vlady.pdf](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseeni_vlady.pdf).
- <sup>6</sup> Vláda ČR (2014): *Programové prohlášení vlády Jiřího Rusnoka*. On-line: [www.vlada.cz/cz/media-centrum/tema/programove-prohlaseeni-vlady-cr-109326/](http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tema/programove-prohlaseeni-vlady-cr-109326/).
- <sup>7</sup> Velmi stručná debata spíše expertního rázu s důrazem na trestní právo. *Bod 118: Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu ze dne 15. listopadu 2000*. 51. schůze Poslanecké sněmovny, 7. 2. 2013. On-line: [www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051090.htm](http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051090.htm); taktéž např. *Těsnopisecká zpráva Senátu Parlamentu České republiky 8. schůze*, 25. 4. 2014, s. 14–16. On-line: [www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9\\_funkcni\\_obdobi/brozura\\_08\\_schuze.pdf](http://www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9_funkcni_obdobi/brozura_08_schuze.pdf).
- <sup>8</sup> Debata se odehrávala zejména na půdě Senátu a byla rámována zejména EU kontextem, do jejíž mise měl vojenský příspěvek spadat. *Těsnopisecká zpráva Senátu Parlamentu České republiky 5. schůze*, 13. 3. 2013, s. 32–39. On-line: [www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9\\_funkcni\\_obdobi/brozura\\_05\\_schuze.pdf](http://www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9_funkcni_obdobi/brozura_05_schuze.pdf).
- <sup>9</sup> *Těsnopisecká zpráva Senátu Parlamentu České republiky 12. schůze*, 21. srpna 2013, s. 110–113. On-line: [www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9\\_funkcni\\_obdobi/brozura\\_12\\_schuze.pdf](http://www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9_funkcni_obdobi/brozura_12_schuze.pdf).
- <sup>10</sup> Debata zaměřená na otázku praktického školství s důrazem na rozsudek ESLP v kauze D. H. *Těsnopisecká zpráva Senátu Parlamentu České republiky 6. schůze*, 21. 3. 2013, s. 119–150. On-line: [www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9\\_funkcni\\_obdobi/brozura\\_06\\_schuze.pdf](http://www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9_funkcni_obdobi/brozura_06_schuze.pdf); Rada Evropy pak byla zmiňována opět jen v kontextu vnitrostátní debaty o integraci romské menšiny. *Těsnopisecká zpráva Senátu Parlamentu České republiky 16. schůze*, 27. 11. 2013, s. 4–26. On-line: [www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9\\_funkcni\\_obdobi/brozura\\_16\\_schuze.pdf](http://www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9_funkcni_obdobi/brozura_16_schuze.pdf).
- <sup>11</sup> Vláda ČR: *Usnesení vlády České republiky ze dne 2. května 2013 č. 317*. On-line: [www.sujv.cz/document/402/1000029\\_Usnesen%C3%AD%20v%C3%A1dy%20%C4%8CR%20%C4%8D.%20317.pdf](http://www.sujv.cz/document/402/1000029_Usnesen%C3%AD%20v%C3%A1dy%20%C4%8CR%20%C4%8D.%20317.pdf).
- <sup>12</sup> Například Mezinárodní řídicí skupiny pro Kosovo, Rady pro implementaci míru a Organizaci OSN pro průmyslový rozvoj.
- <sup>13</sup> Jako se děje např. u komunistické strany stran NATO: „*Požadavek na zrušení NATO jako dlouhodobý cíl a jako minimální cíl vystoupení ČR z jeho vojenských struktur*“. *Rozšířený volební program 2013–2017*. KSČM. On-line: [www.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program](http://www.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program).
- <sup>14</sup> Například *České miliardy na cestě světem*. AMO. On-line: [www.amo.cz/publikace/ceske-miliardy-na-ceste-svetem.html](http://www.amo.cz/publikace/ceske-miliardy-na-ceste-svetem.html); *Česko opouští první nepotřebné mezinárodní organizace*. Parlamentní listy. On-line: [www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Andrysova-LIDEM-Cesko-opousti-prvni-nepotrebné-mezinarodni-organizace-277710](http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Andrysova-LIDEM-Cesko-opousti-prvni-nepotrebné-mezinarodni-organizace-277710).
- <sup>15</sup> Ve stejném duchu vnímá českou multilaterální agendu i Moravcová, Šárka (2013): *Multilaterální rozměr české zahraniční politiky*, op. cit., s. 248–249.
- <sup>16</sup> *Projev prezidenta republiky na 67. zasedání Valného shromáždění OSN*. New York, 26. 9. 2012. On-line: [www.klaus.cz/clanky/3194](http://www.klaus.cz/clanky/3194).
- <sup>17</sup> Jak bude zdůrazněno v subkapitole *Bezpečnostní multilateralismus ČR*.
- <sup>18</sup> Moravcová, Šárka (2012): *Multilaterální rozměr české zahraniční politiky*, op. cit., s. 237.
- <sup>19</sup> Například *Těsnopisecká zpráva Senátu Parlamentu České republiky 14. schůze*, 9. 10. 2014, s. 72. On-line: [www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9\\_funkcni\\_obdobi/brozura\\_14\\_schuze.pdf](http://www.senat.cz/dokumenty/stenozaznamy/brozury/9_funkcni_obdobi/brozura_14_schuze.pdf).
- <sup>20</sup> Například *Nechas důrazně odmítl zrušení embargu na dovoz zbraní do Sýrie*. iDnes, 15. 3. 2014. On-line: [www.rozhlas.cz/zpravy/evropskaunie/](http://zpravy.idnes.cz/necas-trva-na-embargu-na-dovoz-zbrani-do-syrie-foc-/zahranicni.aspx?c=A130315_065519_zahranicni_js; Embargo EU na dovoz zbraní do Sýrie se neprodlouží. Nechce ho Británie či Francie. ČRo, 28. 5. 2014. On-line: <a href=)

- zprava/embargo-eu-na-dovoz-zbrani-do-syrie-padlo-stastny-z-toho-nejsem-rekl-schwarzenberg--1217278.**
- <sup>21</sup> *Resolution 2118 (2013)*. Security Council UN. On-line: [www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s\\_res\\_2118.pdf](http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2118.pdf).
- <sup>22</sup> Vláda ČR: *Projev předsedy vlády Jiřího Rusnoka na zahájení 68. zasedání Valného shromáždění OSN, New York, 27. září 2013*. On-line: [www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-cr-na-zahajeni-68--zasedani-valneho-shromazdeni-osn--new-york--27--zari-2013-111481/](http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-cr-na-zahajeni-68--zasedani-valneho-shromazdeni-osn--new-york--27--zari-2013-111481/).
- <sup>23</sup> MZV ČR: *Statement by Mr. Petr Válek*. Interactive Dialogue of the UN General Assembly on the Responsibility to Protect, New York, 11 September 2013. On-line: [www.mzv.cz/file/1038978/Czech\\_Republic\\_Statement.pdf](http://www.mzv.cz/file/1038978/Czech_Republic_Statement.pdf).
- <sup>24</sup> MZV ČR: *Prohlášení MZV k příspěvku ČR na likvidaci chemických zbraní v Sýrii*, 14. 11. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti\\_a\\_media/prohlaseni\\_a\\_stanoviska/x2013\\_11\\_14\\_prohlaseni\\_mzv\\_k\\_prispevku.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2013_11_14_prohlaseni_mzv_k_prispevku.html).
- <sup>25</sup> MZV ČR: *Stanovisko MZV k výsledkům práce inspekční mise OSN v Sýrii*, 17. 9. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti\\_a\\_media/prohlaseni\\_a\\_stanoviska/x2013\\_09\\_17\\_stanovisko\\_mzv\\_k\\_vysledkum\\_prace\\_inspekni\\_mise\\_osn\\_v\\_syrii.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2013_09_17_stanovisko_mzv_k_vysledkum_prace_inspekni_mise_osn_v_syrii.html).
- <sup>26</sup> *Případný vojenský zásah v Sýrii podle Schwarzenberga nic nevyřeší*. Parlamentní listy, 1. 9. 2013. On-line: [www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzu/Pripadny-vojensky-zasah-v-Syrii-podle-Schwarzenberga-nic-nevyresi-284045](http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzu/Pripadny-vojensky-zasah-v-Syrii-podle-Schwarzenberga-nic-nevyresi-284045).
- <sup>27</sup> *Zeman a Schwarzenberg se shodli! Zásah v Sýrii nic nevyřeší*. Týden, 1. 9. 2013. On-line: [www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/zeman-a-schwarzenberg-se-shodli-zasah-v-syrii-nic-nevyresi-281253.html#U3CekIGKWSp](http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/zeman-a-schwarzenberg-se-shodli-zasah-v-syrii-nic-nevyresi-281253.html#U3CekIGKWSp).
- <sup>28</sup> *Schwarzenberg: Zásah v Sýrii je nevyhnutelný. Přesto s ním nesouhlasí*. ČT, 8. 9. 2013. On-line: [www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/241208-schwarzenberg-zasah-v-syrii-je-nevyhnutelny-presto-s-nim-nesouhlasil/](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/241208-schwarzenberg-zasah-v-syrii-je-nevyhnutelny-presto-s-nim-nesouhlasil/).
- <sup>29</sup> *Česko se do války v Sýrii nežene, preferuje diplomatické řešení*. ČT, 28. 8. 2013. On-line: [www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/239828-cesko-se-do-valky-v-syrii-nezene-preferuje-diplomaticke-reseni/](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/239828-cesko-se-do-valky-v-syrii-nezene-preferuje-diplomaticke-reseni/).
- <sup>30</sup> Vláda ČR: *Projev předsedy vlády Jiřího Rusnoka na zahájení 68. zasedání Valného shromáždění OSN, New York, 27. září 2013*. On-line: [www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-cr-na-zahajeni-68--zasedani-valneho-shromazdeni-osn--new-york--27--zari-2013-111481/](http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-cr-na-zahajeni-68--zasedani-valneho-shromazdeni-osn--new-york--27--zari-2013-111481/).
- <sup>31</sup> *Zeman chce poslat české vojáky k syrským hranicím. Uvažuje o misi na Golanských výšinách*. iHNED, 27. 8. 2013. On-line: [zpravy.ihned.cz/c1-60499480-zeman-chce-poslat-ceske-vojaky-k-syrskym-hranicim-uvazuje-o-misi-na-golanskych-vysinach](http://zpravy.ihned.cz/c1-60499480-zeman-chce-poslat-ceske-vojaky-k-syrskym-hranicim-uvazuje-o-misi-na-golanskych-vysinach).
- <sup>32</sup> *Česká mise na Golanech: Prestíž s rizikem*. ČT, 29. 8. 2013. On-line: [www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/239790-ceska-mise-na-golanech-prestiz-s-rizikem/?mobileRedirect=off](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/239790-ceska-mise-na-golanech-prestiz-s-rizikem/?mobileRedirect=off).
- <sup>33</sup> MZV ČR: *Česká republika podepsala Smlouvu o obchodu se zbraněmi*. Stálá mise ČR při OSN v New Yorku, 4. 6. 2013. On-line: [www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy\\_a\\_udalosti/ceska-republika\\_podepsala\\_smlouvu\\_o.html](http://www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy_a_udalosti/ceska-republika_podepsala_smlouvu_o.html).
- <sup>34</sup> *The Arms Trade Treaty*. The United Nations Office for Disarmament Affairs. On-line: [www.un.org/disarmament/ATT/](http://www.un.org/disarmament/ATT/).
- <sup>35</sup> *Projev předsedy vlády Jiřího Rusnoka na zahájení 68. zasedání Valného shromáždění OSN, New York, 27. září 2013*, op. cit.
- <sup>36</sup> Tamtéž.
- <sup>37</sup> *Rusnok v OSN: ČR je pro zákaz výroby materiálu pro jaderné zbraně*. České noviny, 26. 9. 2013. On-line: [www.ceskenoviny.cz/zpravy/rusnok-v-osn-cr-je-pro-zakaz-vyroby-materialu-pro-jaderne-zbrane/988504&id\\_seznam=](http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/rusnok-v-osn-cr-je-pro-zakaz-vyroby-materialu-pro-jaderne-zbrane/988504&id_seznam=).
- <sup>38</sup> MZV ČR: *ČR převzala od USA předsednictví Skupiny jaderných dodavatelů (NSG, Nuclear Suppliers Group)*. Stálá mise ve Vídni, 17. 6. 2013. On-line: [www.mzv.cz/mission.vienna/cz/cr\\_prevzala\\_od\\_spojonych\\_statu.html](http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/cr_prevzala_od_spojonych_statu.html).



- <sup>39</sup> *Statement of the Czech Republic delivered by MS. Dana Drábová*. General Conference of International Atomic Energy Agency, 18. 9. 2013. On-line: [www.iaea.org/About/Policy/GC/GC57/Statements/czechrep.pdf](http://www.iaea.org/About/Policy/GC/GC57/Statements/czechrep.pdf).
- <sup>40</sup> MZV ČR: *Projev ČR na ministerském zasedání OBSE v Kyjevě*. Stálá mise ve Vídni, 5. 12. 2013. On-line: [www.mzv.cz/mission.vienna/cz/projev\\_zastupce\\_cr\\_na\\_ministerskem.html](http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/projev_zastupce_cr_na_ministerskem.html).
- <sup>41</sup> MZV ČR: *Kandidatura České republiky do Rady OSN pro lidská práva*, 27. 2. 2011. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/clenstvi\\_v\\_rade\\_pro\\_lp/kandidatura\\_cr\\_do\\_rady\\_osn\\_pro\\_lidska/kandidatura\\_ceske\\_republiky\\_do\\_rady\\_osn.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/kandidatura_cr_do_rady_osn_pro_lidska/kandidatura_ceske_republiky_do_rady_osn.html).
- <sup>42</sup> MZV ČR: *Ministr Schwarzenberg na 22. zasedání Rady pro lidská práva*, 26. 2. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/clenstvi\\_v\\_rade\\_pro\\_lp/x22\\_zasedani\\_rady\\_pro\\_lidska\\_prava\\_1/ministr\\_schwarzenberg\\_na\\_22\\_zasedani.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/x22_zasedani_rady_pro_lidska_prava_1/ministr_schwarzenberg_na_22_zasedani.html).
- <sup>43</sup> MZV ČR: *24. zasedání RLP – česká rezoluce k politické participaci přijata konsensem*, 27. 9. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/clenstvi\\_v\\_rade\\_pro\\_lp/x24\\_zasedani\\_rady\\_pro\\_lidska\\_prava/rada\\_osn\\_pro\\_lidska\\_prava\\_ceska\\_rezoluce.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/x24_zasedani_rady_pro_lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava_ceska_rezoluce.html).
- <sup>44</sup> MZV ČR: *Stálá mise ČR při OSN v New Yorku uspořádala panelovou diskusi k rovným příležitostem v politickém životě*. Stálá mise v New Yorku, 12. 12. 2013. On-line: [www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy\\_a\\_udalosti/stala\\_mise\\_cr\\_pri\\_osn\\_v\\_new\\_yorku.html](http://www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy_a_udalosti/stala_mise_cr_pri_osn_v_new_yorku.html).
- <sup>45</sup> MZV ČR: *Prohlášení MZV k příspěvku ČR na likvidaci chemických zbraní v Sýrii*, 14. 11. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti\\_a\\_media/prohlaseni\\_a\\_stanoviska/x2013\\_11\\_14\\_prohlaseni\\_mzv\\_k\\_prispevku.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2013_11_14_prohlaseni_mzv_k_prispevku.html).
- <sup>46</sup> MZV ČR: *RLP: ČR vystoupila v dialogu s vyšetřovací komisí k Sýrii*. Stálá mise v Ženevě, 17. 9. 2013. On-line: [www.mzv.cz/mission.geneva/cz/o\\_stale\\_misi/archiv\\_projevu/rady\\_osn\\_pro\\_lidska\\_prava\\_ceska.html](http://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/o_stale_misi/archiv_projevu/rady_osn_pro_lidska_prava_ceska.html).
- <sup>47</sup> MZV ČR: *Praha pořádala konferenci RE o korupci*. Stálá mise ve Štrasburku, 18. 12. 2013. On-line: [www.mzv.cz/coe.strasbourg/cz/aktuality/praha\\_poradala\\_konferenci\\_re\\_o\\_korupci.html](http://www.mzv.cz/coe.strasbourg/cz/aktuality/praha_poradala_konferenci_re_o_korupci.html).
- <sup>48</sup> MZV ČR: *Český expert zvolen do čela řídicího výboru Rady Evropy*, 2. 12. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/rada\\_evropy/cesky\\_expert\\_zvolen\\_do\\_cela\\_ridiciho.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/rada_evropy/cesky_expert_zvolen_do_cela_ridiciho.html).
- <sup>49</sup> *Robert Fremr se ujme úřadu soudce Mezinárodního trestního tribunálu*. ČRo, 1. 3. 2013. On-line: [www.rozhlas.cz/zpravy/politika/\\_zprava/robert-fremr-se-ujme-uradu-soudce-mezinarodniho-trestniho-tribunalu--1181811](http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/robert-fremr-se-ujme-uradu-soudce-mezinarodniho-trestniho-tribunalu--1181811).
- <sup>50</sup> MZV ČR: *Projev ČR na ministerském zasedání OBSE v Kyjevě*. Stálá mise ve Vídni, 5. 12. 2013. On-line: [www.mzv.cz/mission.vienna/cz/projev\\_zastupce\\_cr\\_na\\_ministerskem.html](http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/projev_zastupce_cr_na_ministerskem.html).
- <sup>51</sup> MZV ČR: *Prohlášení ČR k základním svobodám – svoboda projevu, nezávislých sdělovacích prostředků a ochrana novinářů*. Stálá mise ve Vídni, 3. 10. 2013. On-line: [www.mzv.cz/mission.vienna/cz/prohlaseni\\_cr\\_k\\_zakladnim\\_svobodam.html](http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/prohlaseni_cr_k_zakladnim_svobodam.html).
- <sup>52</sup> MZV ČR: *Česká republika pomáhá*, s. 49–55. On-line: [www.mzv.cz/file/1057319/CR\\_pomaha\\_zprava\\_k9\\_pro\\_web.pdf](http://www.mzv.cz/file/1057319/CR_pomaha_zprava_k9_pro_web.pdf).
- <sup>53</sup> MZV ČR: *Náměstek ministra zahraničí Vladimír Galuška jednal s vrcholnými představiteli OSN*. Stálá mise v New Yorku, 10. 6. 2013. On-line: [www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy\\_a\\_udalosti/namestek\\_ministra\\_zahranici\\_vladimir.html](http://www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy_a_udalosti/namestek_ministra_zahranici_vladimir.html).
- <sup>54</sup> *The OECD welcomes the Czech Republic to the Development Assistance Committee*. OECD, 15. 5. 2013. On-line: [www.oecd.org/dac/the-oecd-welcomes-the-czech-republic-to-the-development-assistance-committee.htm](http://www.oecd.org/dac/the-oecd-welcomes-the-czech-republic-to-the-development-assistance-committee.htm).
- <sup>55</sup> MZV ČR: *ČR přijata do Výboru pro rozvojovou pomoc (DAC) OECD, elitního klubu dárcovských zemí*, 15. 5. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/rozvojova\\_spoluprace/aktualne/cr\\_prijata\\_do\\_vyboru\\_pro\\_rozvojovou.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/cr_prijata_do_vyboru_pro_rozvojovou.html).
- <sup>56</sup> MZV ČR: *Mnohostranná zahraniční rozvojová spolupráce ČR v roce 2014*, 2. 9. 2013. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/rozvojova\\_spoluprace/mnohostranna\\_zrs\\_cr/mnohostranna\\_zahranicni\\_rozvojova.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/mnohostranna_zahranicni_rozvojova.html).
- <sup>57</sup> *Statement by H.E. Mr Milan Hovorka*. WTO. 3.–6. 12. 2013. On-line: [www.wto.org/english/thewto\\_e/minist\\_e/mc9\\_e/stat\\_e/cze.pdf](http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/stat_e/cze.pdf).